

General Sir Archibald WAVELL

Allenby, a study in greatness.

Stran 311, nákladem Harrap, London.

Generals and Generalship.

Stran 27, nákladem The Times Publishing Company, London.

Kniha o maršálku Allenbyem zasluhuje si trvalé pozornosti československého čtenáře, stejně jako tři Wavellovy přednášky z roku 1939, vydané v únoru letošního roku. Základní téma obou knih je společné — osobnost velkého generála — obsahem a formou dosahují pak takové úrovně, že bychom pro ně těžko hledali obdoby v naší mladé vojenské literatuře.

Život Allenbyho — ve Wavellovu líčení — je příkladem charakteru, který ve spojení s nadáním a zkušenostmi udělal z „posledního generála jezdeckva“ i vojevůdce. Pro vnější svět je vítězným velitelem „Egyptské expediční armády“, ale Wavellova kniha nám Allenbyho oživuje právě tam, kde učebnice válečných dějin jsou neživé. Jako žák (byl důstojníkem jeho štábu) Wavell nechce být ani slepý k mistrovým omylům a skeptický dějepisec by snad mohl odůvodnit úspěchy v Palestině šťastnými náhodami, hodnotou práce štábů, početní a materiální převahou Britů nebo nevalnou hodnotou nepřítele. Ale stále tu zůstává skvělý a odvážný manévry od bitvy u Gazy (říjen 1917) až po pád Aleppa (říjen 1918), který sotva mohl být založen jiným britským generálem jeho doby. Nad tím mluví z knihy ještě nadčasová osobnost, která by z Allenbyho udělala velkého generála v každé době: odvaha — fyzická, mravní a myšlenková, úplná loyálnost vůči nadřízeným a jejich rozkazům (a z toho důvěra k práci jeho štábu, jakmile poznal jeho členy), přímost v myšlení a jednání, značné odborné vědomosti a zdravý smysl pro jejich aplikaci.

Málokterý velitel měl ovšem tak ucelenou přípravu, jakou osud popřál Allenbymu: jako velitel čtyř byl v drobných koloniálních válkách v Bečuánsku; v burské válce byl velitelem eskadrony, korouhve a pluku, ve světové válce velitelem divise, sboru a armády na západní frontě a konečně velitelem samostatné armády na Blízkém východě; v míru velel četě, eskadroně, korouhvi, pluku, divisi, mezi tím byl ve válečné škole a úspěšně pracoval ve štábech, to vše ne krátko, snad pouze několik měsíců.

Wavellova kniha je psána živým slovem (snadno přístupným i cizím čtenáři), bystře, a čtenář nenajde nudného místa ani v popisech vojenských operací. Některé kapitoly o palestinském tažení, na příklad popis „kavalkády“ jezdeckého sboru na Megiddo, nepostrádají dramatického spádu.

„Generals and Generalship“ jsou tři přednášky (The Good General, The General and His Troops, The Soldier and the Statesman), proslavené roku 1939 tehdy neznámým generálem na universitě v Cambridge.

I. V první přednášce „O dobrém generálovi“ hledá autor výměr vlastností velitele vyšší jednotky a uvažuje o osobnosti generála ve vztahu k jeho poslání. Vyzdvihuje jako první vlastnost „robustnost“ duševní i tělesnou, která snese napětí neurčitých zpráv, neznámých činitelů, nečekaných obrátů a všelikých ran, které zasadí protivník. Neobejde se ovšem bez určité míry fyzických vlastností — odvahy, zdraví a mládí — a dnešní válka je mnohem více důkazem této staré pravdy než válka r. 1914-18. Povahové vlastnosti jsou ovšem to první, co charakterisuje velkého generála a nedají se nahradit vědomostmi, studiem nebo prací — velický vojevůdce musí být prostě rozeným velitelem: odhodlanost, cílevědomost, dobrá znalost lidí, vůle k vítězství, odvaha riskovat jsou jen některé z nich; ve svém myšlení musí být střízlivý, se smyslem pro skutečnost, musí mít „common sense“ nebo, jak říkají Francouzi, „le sens du praticable“, který upoutá jeho pozornost k mechanismu boje a války, k materiální přípravě bitvy, v jejíž nedokonalosti uvažl již mnohý skvělý manévry. Nové bojové prostředky žádají na veliteli imaginaci, představitelství genia, aby jich mohl správně použít a plně využít: pro moderní armády, pohybující se větší rychlostí než nejrychlejší jezdeckvo minulosti, najde možná poučky spíše v moderních námořních bitvách, než ve válečných dějinách pěchoty.

II. V druhé přednášce pojednává Wavell o vztahu vyššího velitele k vojskům. Hned úvodem vyslovuje své kredo: Předně, nesnaž

2. 4/48

se dělat práci svého štábu ; za druhé, nedovol, aby štáb stál mezi tebou a jednotkami. Pod druhé „pravidlo“ patří styk s podřízenými veliteli. Intimní znalost jejich povahy a umění získati si lidi je jádrem problému, který je zcela jiný ve vztahu vyššího velitele k jednotkám samotným. Wavell zkoumá příčiny, proč voják je vlastně ochoten poslouchat a umíť, a soudí, že u Britů rozhoduje dosud tradice a kázeň, i když nepřehlíží jistý význam vyznamenání a jiných odměn. Prostý voják od svých velitelů očekává především materiální péči, pokud se vztahuje k jeho vlastní osobě, ale také řádné vyzbrojení. Nevadí mu přísťnost, chce však vidět spravedlnost. A musí býti vyšší velitel vůbec populární? Rozhodne ne, dokud má důvěru svých podřízených. Moderní armády sotva znají své velitele ; to neznamená, že by vyšší velitel neměl možnosti ovlivniti osobně morálku svých jednotek. Wavellův příklad (jeho Allenby) v líčení australského dějepisce stojí za doslovnou citaci a doplňuje líčení jeho životopisu :

„Prošel horkými, prašnými tábory své armády jako silný, oživující vítr. Zajel na příklad autem k jezdeckému pluku, podal ruku několika důstojníkům, ve spěchu avšak s jistým okem pro dobré a špatné věci prohlédl koně třebaš u jediné eskadrony. A v několika minutách byl pryč, zanechávaje za sebou veliké mračno prachu. Jeho vysoká, mohutná, ale neustále aktivní postava, jeho smělé oči a orlí nos, úsečná

a rázná mluva a vznešené chování vyzářovaly ohromné odhodlání, rychlé rozhodování a železnou kázeň. Do týdne po svém příjezdu vtiskl svou osobnost do mysli posledního vojákovi“.

Proslovy vyšších velitelů jsou vhodné jen tehdy, když dovedou říci pravou věc v pravý čas ; totéž platí o oslovoování jednotlivců. Výbuchy hněvu jsou promíjeny generálům mnohem spíše než sarkasmus, to ovšem neznamená, že by neměl vyšší velitel míti smysl pro humor (který je typickou a vychvalovanou ctností Anglosasů).

III. Poslední ze tří přednášek je úvaha o vztahu vojevůdce k státníkovi, problém, jehož tíživost neznaly dřívější doby, kdy obě funkce úplně nebo částečně splývaly. Sem patří také novodobý zjev „politických generálů“, jak jej vidíme za Veliké revoluce, v americké občanské válce a dále do dnešní doby. Za minulé světové války snad v žádné z válčících zemí nebyl vztah mezi generály a státníky zvláště šťastným : vzájemně si vyčítali nepochopení jádra věcí.

Nakonec praví Wavell svým posluchačům, aby nepovažovali válku a vojenské dějiny za snůšku zásad, diagramů a pravidel, ale za živoucí dění, které se dá mnohem lépe pochytiti z životopisů, vzpomínek a historických románů, než z učebnic strategie.

Československému čtenáři, který si to chce vzíti k srdci a poznati anglickou vojenskou literaturu, budou obě knihy dobrým úvodem.

Div. gen. M. Norwid NEUGEBAUER

Kampanja Wrzesniowa 1939 w Polsce.

M. I. Kolin (Publisher) Ltd., London, 1941.

Polská publikační činnost byla obohacena knihou gen. N. Neugebauera o válce v Polsku v září r. 1939.

Knihla Neugebauerova je první souhrnou vojenskou prací toho druhu vůbec. Polská kampaň — jak nazývají válku v Polsku německé prameny — jako první praktické použití metod bleskové války par excellence, byla dosud předmětem více dohadů a domněnek, než bylo možno využití všech dokumentů k vytvoření celkového pohledu na všechny akce.

Knihla vznikla — podle vlastních slov

autorových — z podrobného vojenského odborného studia, původně pro služební účely. Podkladem díla jsou relace 97 přímých účastníků války a všechny dnes přístupné prameny 2. a 3. odd. štábu polského vrchního velitele. Objektivity díla je zajištěna důkladným studiem a použitím všech dostupných a dnes již uveřejněných pramenů nejen polských a spojeneckých, ale i německých, italských, amerických a ruských.

Autor analyzuje poctivě a přesně politicko-strategické důvody, které vedly k akci dne

2. 1/42
1. září 1939. V řádcích Neugebauerova rozboru chyb a omylů, jak beckovské koncepce zahraničně-politického zajištění obrany státu, tak přímých nedostatků vojenských, je přímo vtělena polská snaha vzít si ponaučení z těchto chyb a zločinů, páchaných na národu pro budoucnost a hlavně pro přítomnost. Že tato snaha je kredem všech Poláků v zahraničí a hlavně v armádě, je vidět z toho, že kritika Neugebauerova díla ve Wiadomościach vytýká autoru, že jeho přílišná objektivita jde na úkor zjištění viníků, odpovědných za zářijovou katastrofu. Autor vskutku nezaujímá pevného stanoviska odsouzení těch, kdo zavinili nedostatky, které sám uznává za rozhodující momenty voj. porážky a pádu státu. Neugebauer však nechtěl psát vědecko-historickou studii polské politiky a strategického pojetí obrany státu. Kniha působí dojmem válečného deníku hlavního štábu, s politicko-vojenským přehledem a rekapitulací všech poučení a zásad, plynoucích z použití nové taktiky, nových zbraní a prostředků.

Důvod přísné objektivity nutí autora neocetňovat jednotlivé momenty bitev a rozhodnutí velitelů. Toto ponechává — podle vlastních slov — podrobnějším studiím jednotlivých akcí v úsecích armád a operačních skupin. Další odstup a nazírání s vyššího hlediska bude moci učiniti názor ucelenější. Přesto, že nemůžeme plně souhlasit s tímto názorem, vítáme autorovu snahu objektivního posouzení situace.

Poctivě konstatované slabiny strategického pojetí polské obrany právě tak, jako taktického rozložení sil a operační plány ústupu, dávají nám možnost nahlédnouti hlouběji pod roušku záhad, kterou byly zahaleny německé bleskové úspěchy. Polská obrana, koncentrovaná téměř celá na západní hranici příliš linárně, slabé zajištění křídel a nedostatečná

záloha vrchního velitele vysvětluje úspěchy německé armády prvních dnů. Nezdařené provedení ústupového plánu, rozbití křídel jednotlivých armád obchvatnými akcemi motorizovaných jednotek nepříteli, malá taktická pohyblivost zálohy vrchního velitele, obojí znesnadněno soustavným ničením polské komunikační sítě německým letectvem je důvodem hlubokých klínů, vražených do systému polské obrany v době do 10. září. Další fáze jsou již bojem jednotlivých armád a operačních skupin na vlastní pěst bez možnosti vlivu hlavního velitele na konečný vývoj operací. Nástup okupační armády Sovětů — podle tajné doložky ve smlouvě se srpna 1939 o rozdělení Polska — urychluje neodvratnou již katastrofu.

Důvody rozhodnutí celého tažení již v první jeho polovině vysvětluje naprostá převaha ve vzduchu a v pancéřo-motorizovaných jednotkách proti nepříteli, jehož válečný potenciál a celá hospodářská i sociální struktura nebyla s to za dvacet let po spustošení první světovou válkou vlastní silou vybudovat ve své, byť i dobré armádě, dokonalou protiváhu německé válečné mašinerii.

Kniha je vhodně doplněna mapou Polska, (proti níž máme ovšem zásadní námítky pokud se zakreslení a nomenklatury našeho území týče,) devíti skicami, zachycujícími vývoj operací v jednotlivých časových obdobích a šesti přehlednými tabulkami organizace polské a německé armády v době zahájení nepřátelství. Dobrý sloh a přehledná úprava textu, právě tak jako skvělá stránka jazyková dává možnost každému našemu čtenáři-vojákovi prostudovat si jednu z prvních akcí společného nepřítele. Neugebauerova kniha je dobrým obohacením odborné literatury o současné válce.

FLF.